

ANGYALFÖLD ELÉRTÉ A KÖRUTAT

Az előjáróságtól

a téli strandig

Az angyalföldi pusztaságot övező házak sötét kapualjaiban, a „vagány-negyed” fénytelen utcáinak homályában hamar előkerültek egykor a bicskák.

— Ma is hamar előkerülnek — mondják az előjáróságon —, de csak azért, hogy együtt velük.

A villamoson újságot olvas egy férfi, kezében nyitott bicska, húsos füstöltzalonna és fehér kenyér. Eszik és olvas. Mellette egy 4—5 éves kisgyerek támaszkodik az ablaknak, két tenyerének nyoma rajta marad a jégvirágos üvegen. Az ilyen kézjeltől megijedtek volna az Angyalföldön átutazó idegenek: a két lenyomott tenyér alighanem a „Fekete kéz” bandájának valamilyen dicső jelvénya lett volna egykoron...

A múlté már

az egykori Angyalföld régi vagányromantikája. Ami a múlt „romantikájából” megmaradt, az csupán az a magatartás, amelyet ebben a mondatban foglaltak össze előtünk: „minuen jóra fordul, ha sorsunkat egyszer magunk vesszük a kezünkbe”.

Ma önmaga intézi az önmaga sorsát Angyalföld népe. Angyalföldi vasesztérgályos az előjáró, aki nem kis buszkeséggel sorolja fel, hogy milyen nagy-szerű átalakuláson ment keresztül a hároméves terv alatt és milyen hatalmas fejlődés előtt áll az öt éves tervben az egykori Tripoliszból született József Attila kertváros és a környéke. Büszkén nézheti ma magát Angyalföld a fejlődési statisztika tükrében.

— Itt van mindjárt a dagályutcai strandfürdő — mutat a vezetőnk útközben arra a táblára, amelynek belső, strandjeleli oldalán a következő felírás díszeleg: „Ismét szeretettel várunk”. Szinte jól esik most a hófödte dagályutcai strandon, a csipős hideg szélben visszagonjolni arra a napra, augusztus 7-ére, amikor 30.500 strandoló fürdött a dagályutcai vízben és sütkezett a parton. Most kevesebben vannak, de fürdenek télen is. Az öltözőkből keskeny csarnok vezet a medencéig és a forró, gőzölgő víz ott csobog közvetlenül a kájját felső lépcsőjökön. Néha feltűnik egy-egy emberi test, körvonalai úgy rajzolódnak ki a gomolygó gőz- és ködjelhőben, mint Hamlet atyjának szelme a Shakespeare-játékban. De ezt a misztikus hangulatot megtöri a gramofonzene varársa, amely vidám melódiákkal fűszerezi meg a dagályutcai strand téli örömeit.

— Nem jáznak? — kiáltjuk bele a ködbe.

— Izzadunk!

Még sötét van a hajnali órákban, amikor kinyitják a fürdőt azért, hogy a munkába siető dolgozók megfürdöhessenek a tisztító, frissítő vízben. Vidám hajrázás és dalolás hallatszik ilyenkor a gőzgomolyag közepe felől, aztán néhány órára csend lesz, hogy később a délutáni szakosok jöjjenek, akik viszont az éjszakai váltásnak adját át a helyüket a dagályutcai medencében. Mindenki hamar a fürdőhöz ér, bárhol lakjon is, mert kitűnő közlekedési hálózat áll a fürdeni vágyók rendelkezésére.

Vidám a nőfa

a dagályutcai „aranylavórban” és vidám nótázás hallatszik a téli délelőttön a gyermekjátéstereken is. Egy valamikori sötét városrész megváltozott hangulatának derűs világképe bontakozik ki az új épületek kontúrjain és azokban az intézményekben, amelyeknek keretében közel hozzák egymáshoz a munkásokat és vezetőket, a hivatalban ülőket és az üzemi munkasztal mellett dolgozókat. Még arra is gondjuk van, hogy a szülők gondtalanul szórakozhassanak: amikor a kultúrház földszinti nagytermében színelőadás folyik, a szülőknek nem kell otthon hagyni gyermekeiket, mert főt az emeleti kistermekben a gyermekek számára rendszeresített mozielőadások vagy színelőadások zajlanak le.

Angyalföld népét

valamikor csak a vagány-romantika fűzte össze, ma ebben a megváltozott világban a szemmel látható és kézzelfogható fejlődés hihetetlen iramban az egymást segítés nagyszerű gondolata jelentkezik a tripolisziak egymásközötti viszonyában. Tapasztaljuk ezt a Tomori-téri piacon, ahol a vásárlók elmondják egymásnak, hogy hol és mit lehet olcsón kapni, tapasztaljuk ezt a kultúrházak termeiben, a gyermekjátéstereken, az egészség-házakban, az üzemi könyvtárakban — mindenütt kísér és mindenütt velünk van az a mondat, amely a dagályutcai Szabadság strandfürdő tábláján köszönti az emelkedőket: „Ismét szeretettel várunk”...

Maron Ferenc

A Tripolisztól

a kertvárosig

Az új kerületi beosztás szerint a XIII. kerület, az Angyalföld határa Újpesttől a Szent István-kör-ütig, tehát a város széléig terjed és ide tartozik a gyönyörű Margitsziget is. Lényegében tehát új Budapest megalakulásával Angyalföld megszűnt külváros lenni és állandóan szépülő, központi része lett a munkásfővárosnak.

Az egykori homokpuszta helyén...

Angyalföld hatalmas fejlődését a hároméves terv hozta meg. Erről beszél csillogó szemekkel Verlein Ferenc vasesztérgályos, a 131.000 lakosú kerület előjárója.

— Gyökeresen megváltoztatta a hároméves terv Angyalföld képét, — mondja az előjáró. — Ha kinézünk az ablakon, máris nyomban megmutatkozik, hogy mi épült, mi szüült ebben az egykor elhanyagolt kerületben. Itt van például az úgynevezett Tripolisz, Angyalföld régén egyik leghírhedtebb része, amelynek helyén néhány évvel ezelőtt még vályogkunyhók, szemétdombok, homokbatemetkező cserjék voltak, ma pedig modern új házak, fürdőszobás lakásokkal, kultúrpaloták, egészségházak és európai iskolák alkotják a Tripolisz helyébe lépő József Attila-kertvárost.

Élmunkásházak, szülőotthonok

A hároméves terv alatt 43 millió forint költséggel 1060 új és helyreállított lakás épült a XIII. kerületben. A Béke-úton egymásután emelkedtek a modern új házak élmunkásházak a Lehel-utcában, helyreállítottak három iskolát, három óvodát, egymásután jöttek létre a játszóterek és megnagyobbodtak a gyárak is. Olyan jelentős új alkotások készültek a hároméves terv alatt, mint a *Dagály-utcai Szabadság-strandfürdő*, ahol jelenleg 10.000, az öt éves terv végén azonban 25.000 ember fürdhet naponta. A Jász-utcában és a Kilián György-utcában felépült Magyarország két legmodernebb iskolája és Angyalföld kapta a Rákosi-kultúrházat.

Közegészségügyi téren is óriási a javulás Angyalföldön. Egészségház épült a Gyöngyösi-úton, szülőotthon a Nász-téren, külön OTI-szakrendelő, tejkonyha, kiegészítő kórház a Váci-úton és teljesen helyreállították a Madarász-utcai gyermekkórházat és a Fertőtlenítő Intézetet. Ezeknek köszönhető, hogy ma Angyalföldön a csecsemőhalandóság az 1938-as 9,2 százalékkal szemben 7,5 százalékra csökkent és amíg 1938-ban a XIII. kerületben nemhogy szaporodás, hanem 1,6 százalékos fogyás mutatkozott a lakosság számában, addig 1949-ben 11,7 százalék a szaporulat.

A hároméves terv alatt jelentékenyen megjavult a kerület élelmézésése, modern piacot kapott a Tomori-tér és 56 KÖZERT-üzlet nyílt. Megjavult a közlekedés is, a Váci-úti dolgozók reggel autobuszon járnak munkahelyükre és a Szabadság-strandfürdő is kapott autobuszjáratot amely az Angyalföldet másik nagy munkásnegyeddal Kőbányával köti össze. A Váci-úton helyezték forgalomba az első új pótkocsikat, amelyek jelentékenyen meggyorsítják és javítják a forgalmat. Még a kerület levegőjére is kiterjedt a gondoskodás, ugyanis 12.000 facsemetét ültettek el. Meggyorsult és megjavult a közigazgatás, amelynek igazi segítőitársai az utóbbi időben alakult népi bizottságok, amelyek részvesznek az üzemek, konyhák, iskolák, óvodák ellenőrzésében, de ott vannak a lakáshivatalban, a gondozási ügyeknél és a köztisztaság felügyeleténél is.

Tejkonyha a Kedves-utcában

Az öt éves terv első évében tovább fejlődik Angyalföld. A Béke-úton hat házat építenek 144 lakással, negyedik élmunkásház épül a Lehel-úton, három építkezést befejeznek, 60 lakásos házat építenek a Váci-úton, és 52 romlakást helyreállítanak. A Kilián György-utcában 120 férőhelyes óvoda épül, a Béke-téren bölcsőde, a Kedves-utcában tejkonyha, új gyógyszerár, poliklinika egy később megjelölendő helyen, új csecsemőotthon, új játszóterek és néppark az előjáróság mellett. Parkosítják a kiskakásos telepet, kiépítik a Pozsonyi-utat és kockakövel látják el a Váci-út egy jelentős részét. Új KÖZERT, TEJERT-fiókok nyílnak és az öt éves tervben trolibuszt kap Angyalföld. Már folynak az előkészületek az 1950-ben felépülő Árpád-híd pesti hídfőjének kiképzésére. Itt körtér lesz, melyet parkosítanak s a környék is jelentősen kiépül. Budapest új főútvonalra lesz ezáltal a Róbert Károly-körút.

Igy fejlődött a hároméves alatt és ilyen lesz az öt éves terv nyomában az Angyalföld, Európa hetedik nagycárosának, Budapestnek egyik legnagyobb és legnépesebb kerülete.

Vándor Pál